

Psychoterapie jako samostatný obor na FSS – v kontextu diskusí o psychoterapii v ČR a v Evropě

Brno, FSS, 28. 5. 2008

Zbyněk Vybíral

vybiral@fss.muni.cz

„Dejte si pozor na dichotomie.
Vyhýbejte se škodlivým
dualismům. Myslete dialekticky.“
(Fay 2002: 285.)

Psychoterapie je...

- John Norcross v článku o péči psychoterapeutů o sebe sama (z r. 2000) píše:
- *Psychotherapy is often a grueling and demanding calling.* (...vyčerpávající a náročné povolání...)
- Slovem „povolání“ (*calling*) se vyhýbáme profesi (*profession*).
- Psychoterapie často specifikuje zaměření psychologů, lékařů, sociálních pracovníků, poradců. Mnozí z nich uvádějí dva obory své činnosti, např. klinickou psychologii a psychoterapii.

Nicméně...

- ...v poslední době (např. letos, při přípravě panelu na konferenci SPR v Barceloně, se hovoří o *psychoterapeutických profesích*)... (viz David Orlinsky, USA).

V Evropě

European Association for Psychotherapy

The EAP represents 128 organisations (28 national umbrella associations, 17 European-wide associations for psychotherapy) from 41 European countries and by that more than 120.000 psychotherapists. Membership is also open for individual psychotherapists.

Based on the "Strasbourg Declaration on Psychotherapy of 1990" the EAP represents high training standards for a scientifically based and stands for a free and independent practice of psychotherapy.

NEW!

Certificate

V Rakousku

V Rakousku se Zákonem č. 361/1990 stala psychoterapie **samostatnou profesí**. Nedlouho po jeho zavedení (v roce 1993) vyhovovalo zákonu 3297 psychoterapeutů, o 15 let později **v dubnu 2008 je v Rakousku evidováno 6498 psychoterapeutů**.

Psychoterapeutem se může stát člověk s medicínským, psychologickým a pedagogickým předchozím vzděláním, sociální pracovník, zdravotní sestra, teolog, ale i člověk s jiným původním vzděláním.

Ve Velké Británii

- United Kingdom Council for Psychotherapy (UKCP)
- British Association for Counselling and Psychotherapy (BACP)

BACP

- Přibližně 29 000 členů (poradci a psychoterapeuti).
- BACP se snaží o to, aby poradenství a psychoterapie byly samostatné profese,
- přičemž BACP jde o sbližování poradenství a psychoterapie.

UKCP

- Sdružuje okolo 80 organizací (institutů, společností) ve všech uznaných modalitách.
- Hovoří jednoznačně o PST jako profesi.

Oproti tomu v Británii (např.)

- BPS – British Psychological Society usiluje o uznání *psychoterapie* jakožto *specializace* psychologů.
- Britská psychologická společnost má 39 061 členů (údaj z roku 2007), se studentskými členy a „affiliates“ 46 675 členů. Jen v Londýně a okolí pracuje přes 10 tisíc psychologů.

Tři základní „politická“ témata v kontextu soudobého chápání PST

- Je PST samostatná profese (zaměstnání, povolání) nebo je to specializace v některých jiných profesích?
- Nakolik je psychoterapie odlišná nebo shodná (příbuzná) s poradenstvím?
- Je možné v psychoterapii vzdělávat pregraduálně a na univerzitách?

U nás

U nás

- PST jako samostatná profese?
  - *Legislativně ne, v praxi ano. Existují pracovní pozice „terapeut“, „arteterapeut“ aj.*
- Odlišnost od poradenství?
  - *Ano i ne. Není zde ovšem oficiální trend jako ve Velké Británii.*
- Je možné v psychoterapii vzdělávat pregraduálně a na univerzitách?
  - *V tomto směru jsme jedni z prvních v Evropě.*

Americký model

Divize 29 APA

- Členy této divize mohou být pouze lidé s doktorátem (většinou PhD., ale i psychologický doktorát PsyD a jiné).
- Devětadvacátá divize APA má přes 4 000 členů. Přestože nejde o reprezentativní vzorek amerických psychologů – psychoterapeutů, komunita to není zanedbatelná.
- Stará se o *vědecké 'zakotvení' pst.*
- Většina členů má privátní praxi; často jde o psychology z univerzitních kateder.

V jakém kontextu jsme zakládali nový obor?

- Tradice samostatnosti PST déle než 100 let, ovšem ne v univerzitním prostředí
- Dosud podřazena pod výuku medicíny a psychologie
- Vyučována, resp. trénována (ve výcvicích) soukromými instituty (jiná situace v Evropě a v USA)
- Na západě (Evropa) existují obory jako „Psychoanalytická studia“ (Uni of Sheffield)
- V Praze (2001) podřazena *pst specializace* pod bakalářský studijní program sociální práce (PVŠPS – v areálu Psychoterapeutické kliniky ESET)
- Vznikla Univerzita Sigmunda Freuda (2005) ve Vídni
- Na FSS akreditován NMgr. obor Psychoterapeutická studia (v roce 2006), výuka zahájena 2007.

Co předcházelo? Pilotní projekt SEPTIMUS

- *Strengthening European Psychotherapy through Innovative Methods and Unification of Standards*
- 2002-2004 vyvinuli a realizovali kolegové ze Sheffieldu roční kurz e-learningového vzdělávání **v teorii psychoterapie**; spolu s nimi rovněž na FSS MU v Brně.
- Kurz byl odborně a „politicky“ podpořen EAP ve Vídni: doporučeno akceptovat tento typ vzdělávání v řadě pst. výcviků.
- Stal se základem úspěšné žádosti o grant v rámci programu Erasmus Evropské komise.
- Cíl navazujícího projektu DEEP: nejpozději od září 2006 začlenit vzdělávání v psychoterapii do stávajících studijních programů několika univerzit v Evropě.

Psychoterapeutická studia na FSS MU

Některé povinné předměty

- Současná psychoterapie
- Výzkum v psychoterapii
- Vedení psychoterapeutického rozhovoru
- Klinická psychologie
- Praxe na psychoterapeutickém pracovišti a její supervize
- Psychoterapeutické techniky
- Vybraný psychoterapeutický přístup
- Skupinová dynamika

Příklady povinně volitelných předmětů

- Práce s terapeutickou komunitou
- Gestalt terapie
- Klinické situace pohledem psychoanalytických terapií
- Arteterapie
- Speciální psychiatrie
- Úvod do neverbálních technik
- Etnopsychologie
- Psychoonkologie

Silné stránky oboru

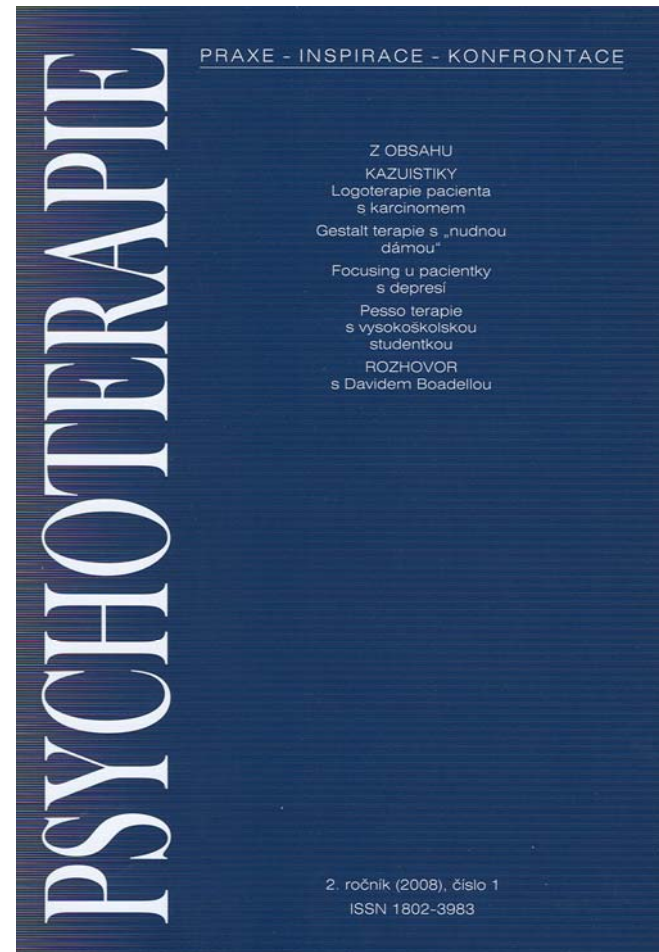
Tradice

- V letech 1990 až 2006 existence časopisu pro psychoterapii „Konfrontace“

Současnost

- Od ledna 2007 vydáváme recenzovaný časopis „Psychoterapie“ (čtvrtletně).

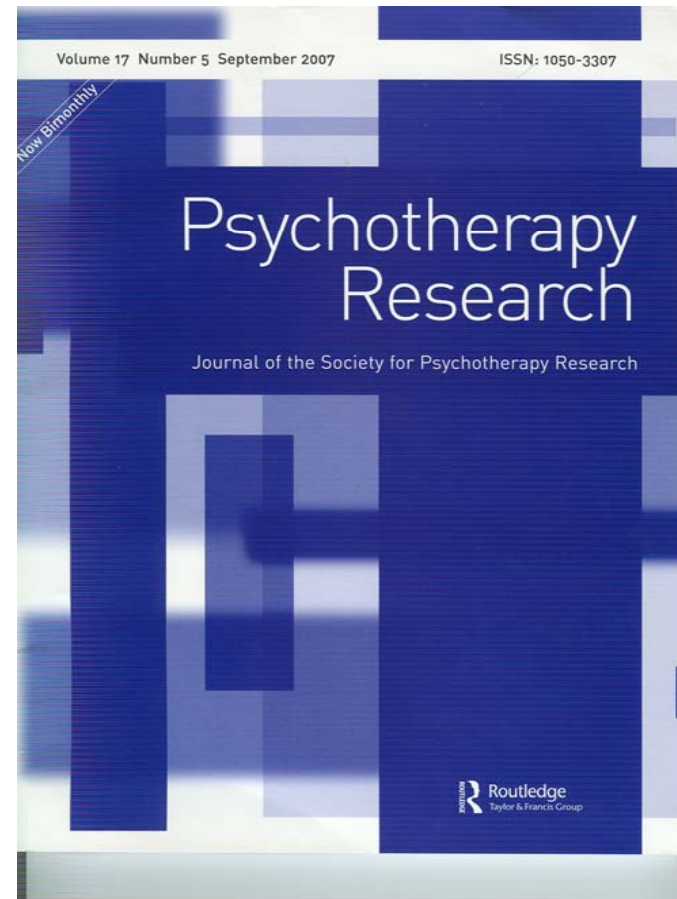

Zkušenosti

- 8 let ve výboru ČPS – *zapojení „do politiky“ v ČR*
- 5 let v Radě EAP – *zapojení „do politiky“ v Evropě*
- Členství v SPR – *zapojení do výzkumu*
- Vystoupení na kongresech a konferencích, desítky časopiseckých publikací
- Členství ve výborech „pst – škol“

Co se v soudobé psychoterapii zkoumá?

- *Když už víme, že PST JE účinná;*
- že na účinnosti PST se podílí také tzv. placebo efekt,
- že (pravděpodobně a většinou) je neúčinnější kombinace PST a léků.

Témata dnes (příklady):

- Účinnost KBT v případech patologického gamblingu
- Jak vstupují hodnoty terapeuta do PST?
- Spokojenost a nespokojenost pacientů s různými druhy léčby (komparace)
- *Adherence* vůči manuálům v PST
- Co může za nenadálé změny k lepšímu v PST?
- Integrace teorií
- *Psychosis and multiple family group therapy*

Výzkum v psychoterapii

- První magisterské diplomové práce v novém oboru: 2009
- Doposud:
- Zkoumání psychodramatu, procesu ve skupinové psychoterapii, „obtížné terapie“, pacientů s depresí, traumatu a jeho léčby v psychoterapii, kvality internetového poradenství *aj.*
- Povětšinou metoda zakotvené teorie nebo fenomenologická interpretativní analýza

A ještě k vědě a umění:

- Účinná psychoterapie z velké části funguje na základě naindukovaného pozitivního očekávání, naděje.
- Terapeut tato očekávání modifikuje tak, aby nebyla nereálná.
- Terapeut aktivuje proces mezi sebou a pacientem (nemusí to být nutně práce s „přenosem“ či „odporem“, „regresí“ apod., může jít také o práci s upřímností, lidskou otevřeností, autentičností a vřelostí) – tímto zvláštním **druhem vztahu** léčebně působí.
- Terapeut aktivuje – nebo by měl umět aktivovat – pacientovy *vlastní* léčebné a sebeúzdavné zdroje.

– (Volně podle Graweho, 2004.)

Odkazy

- Fay, B. (2002). *Současná filosofie sociálních věd. Multikulturní přístup*. Praha. Sociologické nakladatelství.
- Grawe, K. (2004). *Psychological Therapy*. Cambridge (MA), Göttingen: Hogrefe & Huber.
- Norcross, J.C. (2000). Psychoterapist Self-Care: Practitioner-Tested, Research-Informed Strategies. *Professional Psychology: Research and Practice*, 31 (6), s.710-713.
- Norcross, J.C., Hedges, M., Castle, P.H. (2002). Psychologists conducting psychotherapy in 2001: A study of the Division 29 membership. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training* 39 (1), s.97-102.